

Det er ikke normalt, men det er det blevet

En række ukrainske fotografer skulle have udstillet på festivalen Odesa Photo Days forleden. I stedet endte de med at dokumentere krigen. Snart kan deres fotos opleves på Refshaleøen under Copenhagen Photo Festival.

Af Katrine Irminger Sonne
kais@berlingske.dk

Det er flere måneder siden, Kateryna Radchenko forlod sit hjem i Odesa og rejste til Lviv for at finde sikkerhed. Til gengæld er det kun få dage siden, resten af hendes familie fulgte efter.

»Lige nu er det okay. I går var her også roligt. Men du ved aldrig. Inde i Odesa var der meget uroligt i går,« siger hun gennem en WhatsApp-forbindelse fra byen, der ligger i det vestlige Ukraine.

Kateryna Radchenko er kurator for Odesa Photo Days - en festival, hun stiftede i 2015, og som hvert år i maj fylder Odesas gader med fotokunst.

Den ottende af slagsen skulle have fundet sted forledeb, med både ukrainske og udenlandske bidrag. Krigen har sat en stopper for festivalen i hjemlandet, men på sin egen måde bliver den stadig ført ud i livet. Kateryna Radchenko har indgået et samarbejde med Copenhagen Photo Festival, der 2.-12. juni viser en række ukrainske fotografers billeder på Refshaleøen i København.

»Efter 24. februar blev de med ét krigsfotografer. Denne ene nat ændrede alt. Det var her, mennesker begyndte at forlade deres boliger og deres byer. Men det ændrede også måden at arbejde på som fotograf,« siger Kateryna Radchenko.

»De begyndte at fotografere krigen - noget, de ikke havde prøvet før. De fotograferede deres egne byer og deres egne liv. Så uden at de havde valgt det selv, var de nu krigsfotografer,« tilføjer hun.

Den hårfine grænse

Udstillingen, som hedder »The Thin Line«, består både af fotos fra større byer og fra landområder. Her er udbombede boligblokke, en mor med et spædbarn, en bilrude med skudhuller, børn på madrasser i gymnastiksale og andre motiver, der viser den totalt forandrede hverdag. Indimellem vil der være fotos taget før krigen.

»Jeg ønsker at vise det, som er blevet vores nye hverdag - noget, vi umuligt kunne have forestillet os for bare kort tid siden. I januar og i februar var der masser af nyheder om krisens eskalering, og selvom man læser en masse om,

En familie er rykket ind i en gymnastiksal, efter at den ikke længere har et hjem. Foto: Serhii Hudak

Efter angrebet. Foto: Stas Yurchenko

hvordan man kan forberede sig på krig, er det umuligt at gøre i praksis,« siger Kateryna Radchenko.

»Men man ønsker jo ikke at tro på det - det er en del af tryghedens psykologi, at man ikke accepterer det. Så folk håbede stadig, at det ikke blev til virkelighed.«

At samme årsag mener hun, at billederne fra fredstid spiller en vigtig rolle.

Ukraine på Copenhagen Photo Festival

Gruppeudstillingen »The Thin Line« er kurateret af Kateryna Radchenko og indeholder fotos taget af kunstnere, der i løbet af en nat skulle omstille sig til at blive krigsfotografer.

Et udsnit af fotografierne udstilles 2.-12. juni på Refshaleøen i København. Den indeholder fotografier fra krigen og tidligere værker af fotografene.

Desuden kan man opleve udstillingen »Granny«, som også skulle være vist på Odesa Photo Days. Har skildrer fotografen Olena Morozova sin bedstemors liv og udfordring med demens efter et langt liv som respekteret gynækolog og kvindesagsforkæmper i Ukraine.

»Med udstillingen vil jeg gerne vise, hvor hårfin grænsen er mellem det tidligere og nuværende liv,« siger Kateryna Radchenko. Foto: Odesa Photo Days

»Da krigen begyndte, var det totalt nyt for os, men nu lever vi vores hverdagsliv på den her måde. Det er forfærdeligt, det er ikke normalt, men det er blevet vores hverdag. Med udstillingen vil jeg gerne vise, hvor hårfin grænsen er mellem det tidligere og nuværende liv. Vi ved aldrig, hvornår den linje bliver krydset. Derfor viser vi ikke kun krigsfotos, men også forskellen mellem før og nu,« siger hun.

Krig og invasion er ikke noget nyt tema på Odesa Photo Days. Da Kateryna Radchenko stiftede festivalen i 2015, var det som en reaktion på Ruslands annektering af Krim.

»Vi oplevede, hvordan der blev manipuleret med medierne fra russisk side. Derfor besluttede vi os for at skabe vores egen platform, hvor vi også udstillede den russiske propaganda og aggression. Festivalen har eksisteret,

så længe der har været krig i Ukraine,« fortæller Kateryna Radchenko.

»Et år var temaet for eksempel territorium, og her viste en masse ukrainske fotokunstnere, hvad det betød for dem - og hvad det at have et hjem betyder. Men det var ikke krigsfotografier, vi viste. Det er første gang, vi gør det,« siger hun.

Odesa Photo Days har også haft bidrag fra

Et barn af en ukrainsk soldat.
Foto: Garry Efimov

»De fotograferede deres egne byer og deres egne liv. Så uden at de havde valgt det selv, var de nu krigsfotografer.«

KATERYNA RADCHENKO

udenlandske kunstnere, men denne gang er det med omvendt fortegn.

»Før fik vi international inspiration. Nu arbejder vi på at få ukrainske fotos ud til resten af Europa,« siger Kateryna Radchenko

De kan ikke tage hjem

For Kateryna Radchenko handler det dog ikke kun om at udbrede kendskabet til den hverdag, krigen har medført for landets indbyggere.

»Det er selvfølgelig en stor mulighed for at dele vores historie, men for mig handler det også om, at det er vigtigt at støtte fotograferne, fordi de stadig arbejder under de her forhold. Det er vigtigt, at de ved, at deres arbejde gør en forskel - at billederne ikke kun er for dem selv. Det er også en måde at støtte kunsten på,« siger Kateryna Radchenko.

Og støtte er der brug for. For mens den internationale presse kan rejse til og fra Ukraine for at dokumentere krigen, er situationen en anden for de ukrainske fotografer, der lever under et konstant pres, understreger hun.

»Der er den store forskel, at de udenlandske medier kommer hertil og tilbringer uger eller måneder, og så rejser de hjem. Det kan de ukrainske fotografer ikke. Det betyder også, at de ikke får den samme mulighed for at slippe krigen og hvile sig. De har været midt i den i tre måneder nu. Det er et meget stort pres,« siger Kateryna Radchenko, der under normale omstændigheder ville rejse til København for at overvære åbningen af udstillingen.

Men intet er som bekendt normalt.

»Det er for kompliceret at rejse, desværre,« konstaterer hun fra Lviv.

»Til gengæld deler jeg vores historier. Fordi vi arbejder med fotografi, kan vi netop være med til at dokumentere krigen i Ukraine. Vi håber, det kan gøre en forskel.«